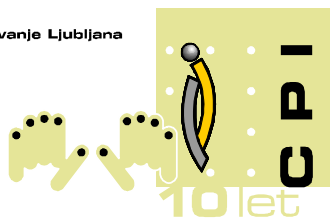


Center RS za poklicno izobraževanje Ljubljana
Ob železnici 16
1000 Ljubljana
Slovenija

tel.: 01/ 5864 200
faks: 01/ 5422 045
e-pošta: tajnistvo@cpi.si
<http://www.cpi.si>



**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**



EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

.....

PRILOGA D

Poročilo o sprejemanju in razumevanju elementov prenove pri učiteljih

NOSILEC: Center RS za poklicno izobraževanje, Zavod RS za šolstvo,

SOAVTORJA: dr. Barbara Šteh (Filozofska fakulteta) in Janez Vogrinc (Pedagoška fakulteta)

TEMELJNO RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Kako učitelji sprejemajo in razumejo posamezne elemente prenove?

METODOLOŠKA RAZČLENITEV:

Sodelujoči: projektni učiteljski timi štirih pilotni šol

Tehnika in postopek zbiranja podatkov:

Anketni vprašalnik kombiniranega tipa (zaprta in odprta vprašanja)

Priprava in pilotna izvedba vprašalnika

Revizija vprašalnika in postavitev v elektronsko obliko

Izpolnjevanje vprašalnika

Kategorizacija odgovorov na odprta vprašanja

Statistična obdelava podatkov s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS za Windows

Interpretacija

Opredelitev področij in kazalcev:

Razumevanje novih konceptov znanja, učenja, poučevanja	<ul style="list-style-type: none">• sprejemanje kurikularnih novosti in vpliv le-teh na poučevanje• spremljanje paradigatskega premika v razumevanju poučevanja
Usposabljanje izvajalcev programa	<ul style="list-style-type: none">• ugotavljanje izobraževalnih potreb učiteljev
Timsko načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela in poučevanje	<ul style="list-style-type: none">• ocena timskega načrtovanja in poučevanja
Razvoj novih didaktičnih pristopov	<ul style="list-style-type: none">• orientacija na aktivno vlogo dijaka• predstave učiteljev o dijakih• identifikacija pedagoških in didaktičnih pristopov
Oblikovanje izvedbenega kurikula	<ul style="list-style-type: none">• ugotavljanje prednosti in slabosti izvedbenih kurikulov
Izvedbena organizacija na ravni šole	<ul style="list-style-type: none">• potrebe po strokovni podpori pri uvajanju programa• zadovoljstvo s programom in z doseganjem ciljev

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	4
2. METODOLOGIJA	4
2.1 Kazalci sklopa spremljave	4
2.2 Raziskovalna metoda, zbiranje podatkov in postopki obdelave	4
2.3 Osnovna populacija.....	5
3. REZULTATI IN INTERPRETACIJA	5
3.1 Zadovoljstvo z novim programom Avtoserviser	5
Nova Gorica	6
3.1.1 Ugotovitve	8
3.2 Najpomembnejši cilji pri uvajanju novega programa	9
3.3 Razlike, ki jih učitelji zaznavajo med novim in starimi programi.....	12
3.4 Spreminjanje dela v razredu kot posledica sodelovanja v programu Avtoserviser.....	14
3.5 Potrebe po dodatnih znanjih oz. strokovnem razvoju	16
3.6 Podpora pri uvajanju	17
3.6.1 Ugotovitve	18
3.7 Prednosti in slabosti izvedbenega kurikula šole	18
3.7.1 Prednosti	18
3.6.2 Slabosti	19
3.6.3 Ugotovitve	20
3.7 Timsko načrtovanje in poučevanje	21
3.7.1 Ugotovitve	21
3.8 Spremembe v razumevanju učenja in poučevanja	22
3.8.1 Ugotovitve	24
3.9 Omejitve pri doseganju kakovostnega poučevanja.....	25
3.9.1. Ugotovitve	26
3.10 Najbolj tipične lastnosti dijakov s perspektive učiteljev	26
3.10.1 Ugotovitve	28
3.11 Identifikacija pedagoških in didaktičnih pristopov	29
3.11.1 Ugotovitve	30
3.12 Zadovoljstvo s spodbujanjem dijakov, da so pri pouku čimbolj aktivni in uspešni.....	31
4. LITERATURA	32

1. UVOD

Prvo obdobje spremljanja¹ uvajanja novega programa Avtoserviser smo osredotočili na učitelje kot glavne nosilce sprememb. Glavni problem sklopa spremljave, ki ga predstavlja to poročilo, je ugotoviti učiteljevo sprejemanje ciljev prenove ter začetne težave pri uvajanju. Izpostavili smo vprašanja splošnega zadovoljstva, sprejemanja temeljnih ciljev prenove in programa, širših sprememb, ki jih za učiteljevo delo prinašajo kurikularne novosti na ravni načrtovanja in izvajanja pouka.

2. METODOLOGIJA

2.1 Kazalci sklopa spremljave

Kazalce tega sklopa spremljave smo pripravili na podlagi temeljnega načrta spremljanja uvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser (glej: priloga). Kazalci so:

- zadovoljstvo s programom,
- sprejemanje kurikularnih novosti,
- vpliv kurikularnih novosti na izvajanje programa,
- izobraževalne potrebe učiteljev,
- potrebe po strokovni podpori pri uvajanju programa,
- prednosti in slabosti izvedbenega kurikulumuma,
- ocena timskega načrtovanja in poučevanja,
- predstave učiteljev o dijakih, ki jih poučujejo,
- spremembe v razumevanju učenja in poučevanja,
- prisotnost ciljev posameznega predmeta,
- identifikacija pedagoških in didaktičnih pristopov.

2.2 Raziskovalna metoda, zbiranje podatkov in postopki obdelave

Spremljava je po tipu deskriptivna raziskava formativnega značaja. Podatke za pričujoči sklop smo zbirali z vprašalnikom za učitelje, ki smo ga izvedli v elektronski obliki. Učitelji so se prijavi v računalniški sistem in sami izbrali geslo za dostopanje do svojega vprašalnika. Za izpolnjevanje vprašalnika smo načrtovali en teden, vendar smo glede na novost izvajanja ta čas podaljšali in tako pridobili 67% vprašalnikov. Odločili smo se za večino odprtih vprašanj oziroma utemeljitve zaprtih vprašanj, s čimer smo želeli dobiti širši pregled nad izhodiščnimi razmerami pri uvajanju programa.

V preliminarnem preizkusu vprašalnika, ki smo ga opravili z učitelji na eni izmed šol, smo prilagodili vprašanja, ki niso bila dovolj razumljiva. Vrednosti spremenljivk so pri zaprtih vprašanjih opredeljene že v vprašalniku. Pri odprtih vprašanjih smo do vrednosti spremenljivk prišli na osnovi kategorizacije podatkov. Podatke smo statistično obdelali v skladu z namenom in predvidevanji spremljave s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS za Windows. Pri tem smo uporabili frekvenčno distribucijo (f , $f\%$) atributivnih spremenljivk, χ^2 -preizkus hipoteze neodvisnosti in Kullbackov $2\hat{I}$ preizkus (kjer ni bil izpolnjen pogoj o teoretičnih frekvencah za χ^2 -preizkus).

¹ Spremljanje novih programov, novih programskih elementov in novosti je postopek sistematičnega zbiranja informacij o njihovem uresničevanju z namenom sprotnega reševanja vprašanj neposredno v pedagoški praksi. (Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, UR RS, št.12/96, 23/96 in 108/02)

2.3 Osnovna populacija

V spremljavo smo vključili vse štiri šole, ki uvajajo izobraževalni program Avtoserviser. Največ učiteljev prihaja iz Ljubljene in Ptuja, kjer poteka nov izobraževalni program v več oddelkih. V Velenju in v Novi Gorici poteka program samo v enem oddelku.

Osnovna množica (OM) učiteljev, ki uvajajo izobraževalni programu Avtoserviser

Šola	Skupaj
Ljubljana	20
Nova Gorica	15
Velenje	18
Ptuj	22
Skupaj	75

Število učiteljev, ki so se odzvali na vprašalnik

Šola	Ključne kvalifikacije	Strokovno vsebinski sklop	Praktični pouk	Skupaj	% učiteljev glede na OM
Ljubljana	3	12	1	16	89%
Nova Gorica	3	4	0	7	47%
Velenje	5	5	2	12	60%
Ptuj	6	7	2	15	68%
Skupaj	17	28	5	50	67%

V statistični obdelavi smo upoštevali 50 vprašalnikov, kar je 67% vseh sodelujočih učiteljev. Vprašalnike, ki so jih izpolnili učitelji športne vzgoje ter organizatorji praktičnega pouka, smo obdelali posebej ter jih upoštevali na nekaterih točkah interpretacije.

3. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.1 Zadovoljstvo z novim programom Avtoserviser

Učitelje smo v izhodišču povprašali po zadovoljstvu z novim programom Avtoserviser na štiri stopenjski lestvici ter po utemeljitvi svojega odgovora.

Ocena stopnje zadovoljstva

Stopnja zadovoljstva	Frekvenca	Odstotek
Sploh nisem zadovoljen	0	
Le deloma sem zadovoljen	12	24
Sem dokaj zadovoljen	32	64
Zelo sem zadovoljen	6	12
Skupaj	50	100

V splošnem so učitelji, ki sodelujejo v poskusnem izvajanju novega programa Avtoserviser, dokaj zadovoljni (64%). Povsem nezadovoljen ni nihče. Med ostalimi učitelji je več tistih, ki so le deloma zadovoljni (24%), kot pa tistih, ki so zelo zadovoljni (12%).

Stopnja zadovoljstva po posameznih šolah

		Stopnja zadovoljstva z novim programom Avtoserviser				Skupaj
		Sploh nisem zadovoljen	Le deloma sem zadovoljen	Sem dokaj zadovoljen	Zelo sem zadovoljen	
Nova Gorica	f		2	3	2	7
	%		28,6%	42,9%	28,6%	100,0%
Ptuj	f		4	10	1	15
	%		26,7%	66,7%	6,7%	100,0%
Ljubljana	f		5	9	2	16
	%		31,3%	56,3%	12,5%	100,0%
Velenje	f		1	10	1	12
	%		8,3%	83,3%	8,3%	100,0%
Skupaj		0	12	32	6	50
		0	24,0%	64,0%	12,0%	100,0%

Pri posameznih šolah prihaja do manjšega odstopanja od splošne ugotovitve, da je več kot polovica učiteljev dokaj zadovoljna z novim programom. V Velenju je tako dokaj zadovoljnih večina učiteljev (83,3%), v Novi Gorici pa je, zaradi majhnega numerusa oddanih vprašalnikov, o zadovoljstvu težje sklepati.

Utemeljitev odgovorov

Utemeljitev odgovorov smo po vsebini lahko razvrstili v pet kategorij. Stopnjo zadovoljstva učitelji povezujejo z:

- novim načinom poučevanja oz. spremembami pri delu v razredu;
- spremembami na učiteljevi osebni ravni in v odnosu med učitelji;
- integracijo in medpredmetnim povezovanjem;
- težavami, povezanimi z organizacijo in izvedbo programa;
- nejasnimi/neizdelanimi koncepti.

Največji vpliv na stopnjo zadovoljstva ima **nov način poučevanja oziroma spremembe pri delu v razredu ter težave, povezane z organizacijo in izvedbo programa**. V spodnji tabeli smo razvrstili kategorije glede na smer utemeljitev od pozitivnih do negativnih.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Nov način poučevanja oz. spremembe pri delu v razredu	13	26,0
Spremembe na učiteljevi osebni ravni in med učitelji	5	10,0
Integracija in medpredmetno povezovanje	7	14,0
Težave, povezane z organizacijo in izvedbo programa	13	26,0
Nejasni/neizdelani koncepti	8	16,0
Drugo	4	8,0
Skupaj	50	100

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Nov način poučevanja oz. spremembe pri delu**

Utemeljivte učiteljev (26%) v tej kategorij se nanašajo na spremembe pristopov k poučevanju ter uvajanju novih dinamičnih načinov dela, med odgovori pa je zaznati tudi spremenjen odnos do dijakov.

Primeri odgovorov:

»Predstavlja mi nov izziv in sistematične spremembe v poučevanju.«

»Dinamika dela (dijaki so aktivnejši, povezave med učitelji v šolskem timu - izmenjava materialov, usklajevanje programa dela - širši pogled dijakov na določeno učno enoto ...)«

- **Spremembe na učiteljevi osebnosti ravni in v odnosu med učitelji**

Zajeti so odgovori, ki se nanašajo na prepoznavanje potrebe po spremembah tudi pri učiteljih samih, podrobneje pri dojemanju njihove vloge, avtonomije.

Primeri odgovorov:

»Je poskus novega pristopa, ki lahko da rezultat. Dijaki so takšni kot so, spremembe morajo biti na učiteljevi strani«

»Sodelovanje med učitelji v programu, večja avtonomija, večja angažiranost dijakov«

»Začelo se je sodelovanje med nami, učitelji, na strokovni ravni, kar je bilo doslej bolj naključno. Motiviralo me je k razmišljanju o tem, kaj dijaki na tej stopnji šolanja res potrebujejo. Prej sem to prepuščala ustanovam, ki so določale učni načrt. Svoj učni načrt sem začela gledati tudi s stališča drugih strok in šolajočega se dijaka. Tako sem natančneje ozavestila svoje učne cilje in jih začela povezovati s cilji drugih strok v predmetniku.«

- **Integracija in medpredmetno povezovanje**

Kategorija vsebuje odgovore o integraciji in medpredmetnem povezovanju, predvsem med ključnimi in strokovnimi kompetencami ter med teorijo in prakso.

Primeri odgovorov:

»Vsebine so se prevetrile. Večja povezanost med teorijo in prakso ter splošnimi predmeti.«

»Zadovoljen sem zato, ker ta koncept izobraževanja mnogo bolj intenzivno med seboj povezuje vsebine.«

- **Težave, povezane z organizacijo in izvedbo programa**

V tej kategoriji so zajeti odgovori, ki se nanašajo na težave pri izvedbi načrtanega programa (npr. čas uvajanja), organizacijske težave, povezane s pomanjkanjem materialnih sredstev, s številom dijakov v razredih, z neprimernimi prostori in z urniki. Zajeti so tudi 3-je odgovori, ki se nanašajo na nezadovoljstvo učiteljev z dodatnim usposabljanjem.

Primeri odgovorov:

»Ideja programa je odlična. Imeli smo malo časa za uvajanje. Manjka nam tudi kar nekaj materialnih sredstev (kot pomoč pri poučevanju), kar je verjetno samo trenutna slabost. Ko bomo prebrodili "otroške bolezni" bo moja ocena boljša.«

»Program je dobro zamišljen. Moti pa me veliko število dijakov v razredu (28). Menim, da bi z manjšim normativom števila dijakov dosegali boljše učne rezultate.«

»Program je sicer dobro zamišljen, vendar so velike težave pri izvajanju. Te so predvsem organizacijske narave, saj ni dovolj časa, da bi bil učitelj lahko pri določeni uri nekega drugega predmeta, ker istočasno poučuje v nekem drugem razredu.«

»nisem zadovoljna s seminarji, ko smo začeli program veliko stvari še ni bilo dorečenih, za takšno izobraževanje bi bilo boljše manjše število dijakov v razredu«

- **Nejasni/neizdelani koncepti**

V svojih utemeljitvah učitelji opozarjajo na nedorečenosti in neizdelanost nekaterih kurikularnih novosti, ki jih prinaša nov program. Poleg tega zaznamo tudi nezadovoljstvo zaradi neupoštevanja njihovih mnenj.

Primeri odgovorov:

»Ni še vse definirano za izvajanje kakovostnega dela. Mnogo vprašanj je še odprtih.«

»Prihaja do nedorečenih situacij zaradi nesprejete zakonodaje...«

»Ker moja mnenja in argumenti niso upoštevani pri načrtovanju programa Avtoserviser (niti eno)«

Pod **Drugo** smo uvrstili 4 odgovore, ki odražajo splošne pozitivne ocene programa (npr. »dogaja se nekaj novega«) in odgovore učiteljev, ki vidijo razlog za svoje nezadovoljstvo in ovire v dijakih (npr. »Program je dobro zastavljen, vendar je potrebno veliko dela in truda, da aktiviram dijake. Dijaki imajo slabe delovne navade in so zelo neodgovorni«).

Povezava med stopnjo zadovoljstva in utemeljitvami učiteljev

Stopnja zadovoljstva		Kategorije						Skupaj
		Novi načini...	Spremembe pri učit. ...	Integracija	Težave z org...	Nejasni koncepti	Drugo	
Sploh nisem zadovoljen	f							0
	%							0
Le deloma sem zadovoljen	f	0	1	0	9	2	0	12
	%	,0%	8,3%	,0%	75,0%	16,7%	,0%	100,0%
Sem dokaj zadovoljen	f	10	2	6	4	6	4	32
	%	31,3%	6,3%	18,8%	12,5%	18,8%	12,5%	100,0%
Zelo sem zadovoljen	f	3	2	1	0	0	0	6
	%	50,0%	33,3%	16,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Skupaj	f	13	5	7	13	8	4	50
	%	26,0%	10,0%	14,0%	26,0%	16,0%	8,0%	100,0%

3.1.1 Ugotovitve

Ocenimo lahko, da so učitelji s programom Avtoserviser dokaj zadovoljni (64%). Tisti (12%), ki so izbrali najvišjo stopnjo zadovoljstva, svoje zadovoljstvo utemeljujejo predvsem z boljšimi, sodelovalnimi odnosi in povezovanjem med učitelji. Največja skupina, to so tisti, ki so dokaj zadovoljni, svoje zadovoljstvo

pozitivno utemeljujejo s spremembami v načinu poučevanja ter integracijo in medpredmetnim povezovanjem, nekaj pa jih opozarja na nejasne in neizdelane koncepte ob uvajanju. Tri četrtine skupine, ki je le delno zadovoljna (24%), utemeljuje to z organizacijskimi in izvedbenimi težavami.

3.2 Najpomembnejši cilji pri uvajanju novega programa

Učitelje smo prosili, da po svoji oceni navedejo tri najpomembnejše cilje pri uvajanju novega programa. Cilje, ki so jih navajali, smo razvrstili v devet kategorij, ki jih v spodnji razpredelnici razvrščamo glede na pogostost.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Uporabnost znanj	42	29,6
Integracija in medpredmetno povezovanje (podkategorija timsko delo)	26	18,3
Nov način poučevanja oz. spremembe pri delu v razredu	23	16,2
Aktivna vloga dijaka	13	9,2
IKK in osebnostni razvoj	12	8,5
Novi koncepti preverjanja in ocenjevanja	7	4,9
Zmanjšati osip	6	4,2
Fleksibilnost izobraževalnega programa	6	4,2
Evropska primerljivost	4	2,8
Drugo	3	
Skupaj (vseh navedenih ciljev)	142	100%

Namig za branje tabele: V spodnji tabeli najdemo razvrščenih skupno 142 odgovorov, saj je vsak učitelj (50) imel možnost zapisati tri odgovore. Frekvenca 42 kategorije **Uporabnost znanj** torej pomeni, da so skoraj vsi učitelji navedli ta cilj med tremi najpomembnejšimi.

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Uporabnost znanj**

Odgovori v tej kategoriji zajamejo cilj, ki ga učitelji zelo enotno opredelijo kot praktična, uporabna znanja. Taksonomsko cilj pogosto opredelijo na ravni spretnosti in veščin, ki se navezujejo na konkretne poklicne situacije:

- poudarek je na praktičnem uporabnem znanju kot temeljnem znanju,
- znanje naj bi bilo uporabno - navezava na poklicne situacije,
- pridobivanje uporabnih znanj, veščin in spretnosti,
- izobraziti strokovnjaka za vzdrževanje in popravilo motornih vozil.

- **Integracija, medpredmetno povezovanje in timsko delo**

Kategorija **Integracija in medpredmetno povezovanje** se med odgovori pojavlja pri skoraj vseh vprašanih. Vsebinsko gre povsod za podobne odgovore. V odgovorih se pogosto med seboj povezujejo trije vidiki (integracija, medpredmetno povezovanje in timsko delo), zato smo jih uvrstili v eno kategorijo. Izražen je izključno pozitiven odnos do sprememb na tem področju.

- **Nov način poučevanja oz. spremembe pri delu v razredu**

Tudi to kategorijo smo uvedli že pri prvem vprašanju. Skozi odgovore je razvidno, da učitelji sicer že zaznavajo spremembe, vendar jih najpogosteje vsebinsko ne opredelijo. Med odgovori so pogosti tisti, ki spremembo pri delu v razredu, razumejo kot spremembo osredotočenost na dijaka: »individualizacija«, »upoštevanje posameznika«, »prijaznost« (prijazna šola, poučevanje...).

- **Aktivna vloga dijaka**

Zajeti so odgovori, kjer učitelji kot enega najpomembnejših ciljev navajajo aktivnejšo vlogo dijakov. Na eni strani jo opredelijo kot sodelovanje oz. skupinsko delo, na drugi pa v dijakovi samostojnosti pri učenju in predvsem pri prevzemanju odgovornosti.

Primeri odgovorov:

- »Čim večja dejavnost dijakov pri pouku. Dolgoročno njihova večja samostojnost pri učenju in odgovornost za lastno znanje«
- »V zanimivejših oblikah pouka, ki navajajo dijake na skupinsko delo in odgovornost v skupini«
- »Dijake navajati na samostojno delo in raziskovanje.«
- »Prenesti odgovornost na dijaka ter mu v procesu izobraževanja prepustiti in zaupati aktivnejšo vlogo«

- **IKK in osebni razvoj**

Učitelji v tej kategoriji opredelijo kot cilj predvsem razvoj zmožnosti vseživljenjskega učenja, socialnih večin ter vzgojo dijaka.

Primeri odgovorov:

- »Ponuditi dijakom trajna vseživljenjska znanja in spretnosti, jih dobro poklicno usposobiti in dati možnost za razvoj njihove lastne osebnosti.«
- »Dijaka izoblikovati v samostojno osebnost in dobrega diagnostika.«
- »Dijakom privzgojiti pozitiven odnos do ljudi, dela in varstva okolja.«
- »Dijake moramo vzgajati, kolikor je to mogoče, jim pomagati in jih usmerjati, da bodo postali odgovorni ljudje in delavci.«

- **Novi koncepti preverjanja in ocenjevanja**

Učitelji vidijo enega ključnih ciljev tudi v novem načinu preverjanja in ocenjevanja, ki je celosten, reflektira učni proces in standardiziran.

Primeri odgovorov:

- »spremljava dijakov na vseh področjih«
- »Nov način poučevanja in ocenjevanja.«
- »Celovito spremljanje dijakovih dosežkov na vseh področjih.«
- »Določiti primerna merila, za standardizacijo preverjanja in ocenjevanja usvojenega znanja.«
- »Novo vrednotenje znanja dijakov – ocena ni le številka, ampak sporoča učni proces, ki ga je prešel dijak v določenem obdobju«
- »manjša obremenjenost dijakov pri spraševanju«

- **Zmanjšati osip**

Kategorija se nanaša na zmanjševanje osipa (zmanjšati opis, vsi morajo narediti,...).

- **Fleksibilnost izobraževalnega programa**

S ciljem, ki smo ga poimenovali kot kategorijo **Fleksibilnost izobraževalnega programa**, učitelji opredelijo možnost prilagajanja programa različnih dejavnikom, spremembam v poklicu, lokalnem okolju in hitremu napredovanju stroke.

- **Evropska primerljivost**

Odgovori, ki smo jih uvrstili v to kategorijo so:

- »prilagoditev programa z ostalimi evropskimi državami«
- »Uvesti evropski model izobraževanja.«
- »Primerljivo znanje dijakov z evropskim.«
- »Enoten izobraževalni standard«

Pod kategorijo **Drugo** smo uvrstili odgovore, ki se ne nanašajo neposredno na cilje izobraževalnega programa (npr. »Več zanimanja višjih nivojev v šolstvu za probleme, ki se pojavljajo v stroki«).

3.2.1 Ugotovitve

Najpogosteje zastopan cilj novega izobraževalnega programa Avtoserviser je **Uporabnost znanj**, ki so ga navedli skoraj vsi učitelji. Uporabnost znanj in spretnosti je eden temeljnih ciljev prenove, ki se ga po *Izhodiščih* (2001) dosega skozi več ravni, preko koncepta poklicnih kompetenc ter ključnih kvalifikacij, preko načela **povezanosti in prepletenosti splošnega, strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja**, ki se mora enakovredno izraziti kot spodbujanje in usmerjanje pouka k aplikativnosti znanja z razvijanjem smisla, sposobnosti in spretnosti za njegovo uporabo, kot tudi spodbujanje k inovativnosti v poklicu in k ustvarjalnemu delu.

Odgovori učiteljev so zelo kratki, zato iz njih ne moremo podrobneje sklepati o tem, kako razumejo uporabnost znanja, kaže pa se tendenca, da jo povezujejo bolj z veščinami kot pa npr. z zmožnostjo reševanja problemov, kjer se s svojo uporabnostjo pokažejo tako teoretična kot praktična znanja.

Skladno s težnjami novega programa Avtoserviser mora biti posebna pozornost posvečena »teoretizaciji« praktičnega izobraževanja s ciljem doseči ustrezno razmerje med teoretičnim in praktičnim vidikom usposobljenosti (Avtoserviser (splošni del), str.3).

Menimo, da bi bilo potrebno v nadaljnji spremljavi podrobneje preučiti, kakšen koncept znanja oziroma kompetenc so učitelji razvili skozi različne elemente prenove, ter ugotovitve vključiti v nadaljnje usposabljanje učiteljev v poskusu.

Drugi po pogostosti najbolj zastopani cilji so **Integracija, medpredmetno povezovanje in timsko delo** (26), **Nov način poučevanja oz. spremembe pri delu v razredu** (23) in s tem ciljem povezana **Aktivna vloga dijaka** (13). Na ravni prepoznavanja in sprejemanja zastavljenih ciljev pri učiteljih je dosežena visoka raven skladnosti s cilji, načrtovanimi v novem programu (Avtoserviser (splošni del), str.2):

- povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja v koherentno in problemsko strukturiranem izobraževalnem programu, katalogih znanja, izpitnih katalogih. Cilj je doseči večjo notranjo vsebinsko povezanost in prepletenost znanja in razvoj poklicnih in ključnih kompetenc, ki vodijo do celostne usposobljenosti za poklic, sodelovanje v družbi, osebni razvoj in nadaljnje izobraževanje;
- novi metodično-didaktični koncepti, katerih cilj je doseči spremembo v pedagoškem delu učiteljev, timskem delu na šoli in večji individualizaciji pouka.

3.3 Razlike, ki jih učitelji zaznavajo med novim in starimi programi

Z vprašanjem **»Katere razlike zaznavate v novem programu Avtoserviser v primerjavi s starimi programi?«** smo želeli pridobiti informacije o spremembah, ki jih učitelji zaznavajo v prvem obdobju uvajanja novega programa. Odgovore smo razvrstili v kategorije, kot so opisane pod razpredelnico.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Integracija, medpredmetno povezovanje in timsko delo	21	42,9
Spremembe pri delu v razredu	16	32,7
Vsebinske spremembe	4	8,2
Večja motivacija in aktivnost dijakov	3	6,1
Drugo	5	10,2
Skupaj	49	100,0

- **Integracija, medpredmetno povezovanje in timsko delo**

Tudi pri tem vprašanju je to najobsežnejša kategorija, ki je po vsebini enaka, kot pri drugih vprašanjih, zato navajamo le nekaj primerov odgovorov:

»Timsko delo, medpredmetno povezovanje, več individualnega dela z dijaki - podrobnejše spremljanje dijakovih dosežkov in njihovih spretnosti ter sposobnosti.«

»večja povezava med predmeti in večja povezava med teorijo in prakso«

»1. kombinacija teorije in prakse; 2. drugačno medpredmetno povezovanje; 3. velikost skupin pri praksi; 4. medpredmetno usklajevanje skupin; 5. način izvajanja praktičnega pouka.«
»Predvsem več povezovanja in sodelovanja med učitelji, kar je zelo dobrodošlo, vendar bi si želela, da bi bila srečanja bolj konstruktivna«
»Povezovanje znanj in vsebin, usmerjenost pouka k dijaku, ki je v učnem procesu aktiven. Učna snov je precej bolj življenjska - katera znanja in spretnosti bodo dijaki pri opravljanju svojega poklica in vsakdanjem življenju resnično potrebovali.«

- **Spremembe pri delu v razredu**

V tej kategoriji so odgovori učiteljev, ki kot najvidnejšo spremembo navajajo predvsem spremembe v pristopu k poučevanju, ki postaja bolj intenzivno za učitelja, dinamično ter aktivnejše za dijake in bolj individualizirano, z večjim poudarkom na preverjanju znanja.

Primeri:

»Manj frontalnega učenja. Večja odzivnost razreda zaradi drugačnega pristopa. Bolj dinamično delo.«
»v ospredju so nova znanja - novi pristopi v poučevanju - več preverjanja znanja pred njegovim ocenjevanjem - jasno postavljeni učni in vzgojni cilji - aktivnejše in koordinirano sodelovanje s strokovnimi predmeti«
»projektni tedni, veliki angažma za izboljšanje programa, velik vložek učiteljev«
»boljše poznavanje učne in vzgojne problematike v razredu - bolj individualni pristop do dijaka - dobro povezovanje strokovnih in splošnih vsebin«
»Predvsem je razlika v pristopu do izobraževanja. Dijak je bolj aktiven, več je vsebin, ki se nanašajo na situacije v praktičnem delu, vendar je manj teoretične podlage. Dijaki se navajajo na kolektivno delo, itd.«

- **Vsebinske spremembe**

Učitelji so kot spremembo v manjši meri navedli tudi vsebinske spremembe kurikula. Njihovi odgovori (4) opisujejo različnost v smislu manjšega poudarka na abstraktnih vsebinah, večjem na uporabnih znanjih in skozi uvajanje novih pojmov na osnovi reševanja vsakdanjih problemov.

Primer odgovora:

»Manjši poudarek na abstraktnih vsebinah, večji na uporabnih znanjih. Uvajanje novih pojmov na osnovi reševanja vsakdanjih (življenjskih ali poklicnih) problemov. Žal je še vedno velik del dijakov nepripravljen na delo. Veliko jih je nezainteresiranih za poklic, ki naj bi ga po končanem šolanju opravljali.«

- **Večja motivacija in aktivnost dijakov**

Odgovori se nanašajo na večja pričakovanje s strani dijakov, večjo zavzetost oz. motiviranost dijakov, večjo odzivnost razreda, večjo aktivnost dijakov, boljši obisk pouka in večjo kolektivno povezanost med dijaki.

Primeri odgovorov:

»Večji uspeh pri posredovanju znanj, dijaki izkazujejo večje zanimanje pri svojem delu.«
»V novem programu morajo biti dijaki vsaj pri mojem predmetu (SLO) bolj aktivni(individualno).«
»Obisk pouka je mnogo boljši, so pa dijaki mnogo manj motivirani za domače delo.«

Učitelji so navajali le spremembe v pozitivnem smislu, pod kategorijo **Drugo** pa smo uvrstili naslednje odgovore:

»predvsem je veliko pričakovanje s strani učencev in tudi staršev«
»veliko govorjenja in velike ideje vodstva«
»kot že opisano – pri pomembnejših ciljih«
»Gl. točki 1 in 2. Vsebinskih sprememb za svoje strokovno področje ni toliko. Spremenjen je odnos do teh vsebin«

3.3.1 Ugotovitve

Učitelji ocenjujejo, da se razlike med novim programom Avtoserviser in starimi, vzpostavljajo predvsem na ravni sodelovanja med učitelji, preko timskega načrtovanja in stalnega medpredmetnega povezovanja ter pri neposrednem delu v razredu, ki postaja za učitelja bolj dinamično ter usmerjeno na dijaka. V manjši meri predstavljajo razlike vsebinske spremembe programa ter drugačna motiviranost dijakov.

Do povečanega sodelovanja med učitelji je verjetno prišlo tudi zaradi sprememb v konceptu načrtovanja pouka, ki prehaja od učno-snovnega k učno-ciljnemu oz. problemskemu načrtovanju pouka (Izhodišča 2001). Cilji naj bi bili tako že v izvedbenem kurikulumu načrtovani v obliki operativnih ciljev in problemskih situacij, kar pa zahteva več sodelovanja med učitelji.

3.4 Spreminjanje dela v razredu kot posledica sodelovanja v programu Avtoserviser

Na vprašanje »**Ali se s sodelovanjem v programu Avtoserviser spreminja vaše delo v razredu?**« je 96% učiteljev odgovorilo, da se je njihovo delo v razredu spremenilo, le 2 učitelja pa pravita, da se njuno delo ni spremenilo. Odgovore na vprašanje, kako se delo učiteljev spreminja, smo glede na njihove utemeljitve razvrstili v spodnje kategorije.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Nov način poučevanja	23	46,9
Integracija in medpredmetno povezovanje	19	38,8
Spremembe na učiteljevi osebni ravni in med učitelji	4	8,2
Drugo	1	2,0
Moje delo se ne spreminja	2	4,1
Skupaj	49	100,0

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Nov način poučevanja**

Zajeti so odgovori, ki se nanašajo na spremembe pri poučevanju ter v odnosu do dijaka.

Primeri odgovorov:

- »Spreminja se v toliko, da dijakom nudim več gradiv, manj je frontalnega dela in narekovanja.«*
- »Pripravljam se bolj premišljeno, bolj intenzivno in z večjim poudarkom na praktičnih znanjih. Dijakom puščam še več svobode pri njihovem razmišljanju in podajanju njihovih idej, o čemer potem debatiramo. Bolj pozorno spremljam njihovo delo v razredu, njihovo rast in napredek. V določeni meri prilagajam razlago snovi glede na interes dijakov.«*
- »Spreminja se z pogostejšo uporabo drugih učnih metod - delo v skupinah, sodelovalno učenje in s sprotnim spremljanjem napredovanja dijakov - sprotno seznanjanje z informacijami, kaj se dogaja pri ostalih predmetih - sprotno in timsko reševanje problemov v razredu - dogovor tima kako bomo določen problem enotno in pravočasno reševali«*
- »pripravljam več delovnih listov, večkrat skupinsko delo«*
- »pouk gradim tako, da izhajam iz življenjskih in poklicnih situacij, ki so dijakom blizu tako da lahko dijaki suvereno razmišljajo, gradijo matematične pojme in kolikor mogoče razvijajo matematično abstrakcijo.«*
- »Manj teoretičen pristop. Vač pripravljenega materiala za samostojno delo dijakov. Iskanje povezav med matematiko in stroko.«*

- **Integracija in medpredmetno povezovanje**

Kategorija zajema odgovore, ki opredeljujejo področje med medpredmetnim povezovanjem in timskim sodelovanjem učiteljev.

Primeri odgovorov:

- »kljub odporom smo dosegli določeno stopnjo sodelovanja med učitelji pri obdelavi ene učne enote«*
- »Še več moram znati, in to z drugih strokovnih področij.«*
- »Več je pričakovanj s strani drugih učiteljev, posebno v projektnem tednu, po iskanju podatkov na internetnih straneh.«*
- »Pri dogovarjanju o delovnih vsebinah in težavah med delom, o katerih poročamo na rednih tedenskih sestankih.«*

- **Spremembe na učiteljevi osebnostni ravni in med učitelji**

Odgovori se nanašajo na prepoznavanje spremenjene vloge učitelja.

Primeri odgovorov:

- »Frontalna metoda podajanje snovi je vse manjša. Učitelj ima vse večjo vlogo svetovanja, usmerjanja dijakov. Ustvarja se tesnejši stik učiteljev, dijaka in staršev.«*
- »Postajam organizator pouk, pobudnik, opazovalec.«*
- »Metode poučevanja, ki spodbujajo učenčevo dejavnost in njegov miselni proces, so znane že od prej (npr. frontalno delo je že taka preteklost, da se ga skoraj ne spominjam več). Ker pa čutim podporo kolegov zaradi sodelovanja, ki teče ob tem med nami, sem suverenejša in bolj optimistična. Integracije so pozitivne, čeprav niso še popolnoma zaživele. Mislim, da je to še neodkrito bogato področje.«*

V kategorijo **Moje delo se ne spreminja** smo uvrstili:

- »že prej sem delal tako«*

»Zaradi prevelike skupine, zaradi neprimernih učilnic, zaradi nemirnih dijakov, ki niso pripravljeni sodelovati, ne pri delu v dvojicah, ne v skupini, ne posamezno.«

3.4.1 Ugotovitve

Za večino učiteljev je uvajanje novega programa prineslo spremembe pri delu v razredu. Spremembe se porajajo predvsem na dveh ravneh, metodično didaktični (novi načini poučevanja) in vsebinski (integracije in medpredmetno povezovanje). Spremembe na metodično-didaktični ravni izhajajo iz sprejemanja nove vloge učitelja in dijaka. Iz odgovorov učiteljev lahko sklepamo, da se zavedajo cilja prenove, ki usmerja k aktivnejši vlogi dijaka pri pouku.

3.5 Potrebe po dodatnih znanjih oz. strokovnem razvoju

Učitelji, ki sodelujejo pri uvajanju novega programa Avtoserviser so se udeležili vrste usposabljanj, že pred začetkom izvajanja. V prilogi je tematski seznam usposabljanj.

Z vprašanjem **»Na katerih področjih/temah bi si želeli dodatna znanja oz. strokovni razvoj za kakovostno izvajanje novega programa?«** smo dobili informacijo, kje se učitelji čutijo najmanj podprte z znanjem.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Pedagoško-psihološka znanja	29	61,7
Znanja s strokovnega področja	10	21,3
Konkretno strokovno znanje in pedagoško-psihološko znanje	4	8,5
Znanja za osebni razvoj	2	4,3
Drugo	2	4,3
Skupaj	47	100,0

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Pedagoško-psihološka znanja**

Metode poučevanja, timsko načrtovanje, kako učiti, preverjanje in ocenjevanje znanja, priprava učnih situacij, načini spremljanja napredka dijaka, motiviranje dijakov, kako učinkovito medpredmetno načrtovati, mapa dosežkov, projektno delo, disciplinski problemi, dodatna znanja za delo z nadarjenimi in problematičnimi dijaki, priprava gradiva za sodelovanje, didaktična znanja, kako poteka timsko delo v razredu, kako ugotoviti raven znanja in pismenosti otrok.

Primeri:

»Sodobnih metodah poučevanja z demonstracijo izvajanja pouka v praksi.«

»Znanje o sodobnih načinih dela - KONKRETNI PRIMERI, NE SAMO TEORIJA !!!!«

- **Znanja s strokovnega področja**

Tehnološki razvoj vozil, znanja o sodobnih konstrukcijskih materialih, znanje elektronike, nove tehnologije v motoroznanstvu, tehnološki razvoj na področjih motorjev, karoserije, podvozja, električnih naprav na vozilu, diagnostika vozil, sodobna znanja iz servisiranja, znanja o vbrizgovalnih sistemih, vžigalnih sistemih, znanja o varnostnih tehnikah varovanja vozila pred krajo, ABS, ASR, meritve izpušnih plinov na vozilih, navigacijski sistemi, informacijsko-komunikacijska pismenost.

- **Znanja za osebni razvoj**

Dodatna izobraževanja na področju osebne rasti, komunikacije, medosebnih odnosov.

Primeri odgovori:

»*dodatno usposabljanje na področju osebne rasti, komunikacije*«

»*Medosebni odnosi, sodobna pedagogika, ozka strokovna področja vsebinskega sklopa.*«

- **Konkretno strokovno znanje in pedagoško-psihološko znanje**

Znanja s področja motoroznanstva - nove tehnologije in timsko delo - predstavitev primerov dobre prakse; znanja s področja pedagogike (delo s problematičnimi dijaki) in znanja s področja strokovnega področja - vbrizgovalni sistemi, vžigalni sistemi ...

Pod **Drugo** smo uvrstili odgovora, ki se nanašata na več učnih pripomočkov, učbenikov in boljšo informiranost glede določenih vprašanj.

3.5.1 Ugotovitve

Najbolj izstopa potreba po **poglobljanju pedagoških in psiholoških znanj**, kar je izrazilo kar 62 odstotkov učiteljev, nekateri (8,5%) pa dodajo še potrebo po konkretnih strokovnih znanjih, kar je skupaj skoraj 71 odstotkov.

Iz povezav med področjem, ki ga učitelj poučuje ter njihovim odgovorom je razvidno, da:

- želijo **učitelji ključnih kvalifikacij** predvsem dodatna pedagoško psihološka znanja (64%);
- med učitelji, ki poučujejo **strokovna področja**, jih polovica želi strokovna znanja, polovica pa pedagoška znanja;
- **učitelji praktičnega pouka** (80%) potrebujejo usposabljanje iz novih strokovnih znanj.

3.6 Podpora pri uvajanju

Večina učiteljev (80%) je odgovorila, da ima dovolj podpore pri uvajanju novega programa Avtoserviser. Najpogostejši odgovor je, da jim to podporo nudi **šolski kolektiv** (41%), temu pa sledi odgovor, ki združuje podporo tako **šole kot zunanjih sodelavcev** (39%). Kot zunanji sodelavci so opredeljeni svetovalci CPI in ZRSŠ. 13% učiteljev ocenjuje, da jim podporo nudi **vodstvo šole**, 4% učiteljev pa pravi, da so podporo pri uvajanju dobili samo pri **zunanjih svetovalcih**.

Učitelji bi želeli dodatno podporo še v obliki:

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Didaktična sredstva in pripomočki	15	31,3
Strokovna in materialna podpora	10	20,8
Podpora pri poučevanju	9	18,8
Podpora socialnih partnerjev, lokalne skupnosti, MSZS, CPI ...	3	6,3
Ne potrebujem dodatne podpore	5	10,4
Drugo	6	12,5
Skupaj	48	100,0

- **didaktičnih sredstev in pripomočkov:** literatura in učbeniki, informacijsko-komunikacijska tehnična podpora, primernejše učilnice, učni pripomočki in oprema v učilnicah ter delavnicah;
- **strokovna in materialna podpora:** strokovno izobraževanje, konkretne delavnice, delovna gradiva za dijake in učitelje, odgovori na konkretna vsebinska vprašanja, izmenjava izkušenj z drugimi učitelji, informacije o že razvitih učnih situacijah primerljivega programa v tujini;
- **podpora pri poučevanju:** katalog minimalnih standardov znanj, manjši normativ števila dijakov, podpora pri kolegih in navodila, kako delati z nemotiviranimi dijaki, nov pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja;
- **Podpora socialnih partnerjev, podpora lokalne skupnosti, ministrstva za šolstvo, obrtne in gospodarske zbornice, CPI;**
- **Ne potrebujem dodatne podpore;**
- **Drugo:** podporo staršev dijakov, zaupanje slovenske javnosti v naše šolstvo; več časa; podpora strokovnih služb, logistična in finančna podpora.

3.6.1 Ugotovitve

Večina učiteljev (80%) meni, da ima pri uvajanju novega programa dovolj podpore, ki jo dobijo predvsem v šolskem kolektivu, pa tudi od zunanjih sodelavcev CPI in ZRSS. Glede na izražene dodatne potrebe, bi bilo potrebno bolje poskrbeti za didaktična sredstva in pripomočke, dodatno pozornost pa nameniti tudi strokovni podpori ob uvajanju novosti v poučevanje.

3.7 Prednosti in slabosti izvedbenega kurikula šole

3.7.1 Prednosti

Prednosti novega kurikularnega načrtovanja vidijo učitelji predvsem na treh pomembnih področjih: **Timsko delo, Integracija in medpredmetno povezovanje** ter **Fleksibilnost programa**, manjši delež odgovorov pa oblikuje kategorijo **Motivacija učiteljev**.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Timsko delo	18	37,5
Integracija in medpredmetno povezovanje	12	25,0
Fleksibilnost programa	10	20,8
Motivacija učiteljev	3	6,3

Drugo	5	10,4
Skupaj	48	100,0

Pri tem vprašanju navajamo kategoriji timskega pristopa ter medpredmetnega povezovanja in integracije ločeno, saj vsaka zase dosegata visoko zastopanost. **Timsko delo** je kot prednost izvedbenega kurikula izpostavilo kar 37,5 odstotkov učiteljev, visok odstotek (25%) pa ima s timskim delom povezana kategorija **Integracije in medpredmetnega povezovanja**.

Iz odgovorov učiteljev lahko sklepamo, da je pozitivno vrednoten in pomemben tudi cilj prenove **fleksibilizacija** izobraževalnega programa. 21 odstotkov učiteljev izpostavi fleksibilnost programa kot prednost izvedbenega kurikula. V odgovorih opisujejo fleksibilnost na ravni izbire in povezovanja vsebin, prilagajanja značilnostim posamezne šole (tako vsebinsko kot organizacijsko), izvedbe programa (projektni teden, timsko izvajanje).

Primeri odgovorov:

»Prilagojen je maksimalno možnostim izvajanja na naši šoli in obsegu glede števila dijakov (3 oddelki)«

»znebili smo se učnih vsebin, ki niso pomembne za bodočega avtoserviserja, cilji so oblikovani na osnovi kompetenc«

»največja prednost se mi zdijo projektni tedni, marsikaj drugega pa se bo še moralo spremeniti«

Nekaj učiteljev (3) je izpostavilo, da novo načrtovanje prispeva k motivaciji. Med 5-imi odgovori (**Drugo**), ki jih nismo mogli oblikovati v kategorijo, so učitelji kot prednost navedli, da so med prvimi, ki sodelujejo pri uvajanju novosti in bodo zato hitreje zaznali in odpravili probleme.

Povezava med posamezno šolo in prednosti IK, ki jih navajajo učitelji

Šola	Prednosti izvedbenega kurikula					Skupaj
		Motivacija učiteljev	Fleksibilnost	Integracija	Timsko delo	
Nova Gorica	f	0	2	2	3	7
	%	,0%	28,6%	28,6%	42,9%	100,0%
Ptuj	f	0	4	3	4	11
	%	,0%	36,4%	27,3%	36,4%	100,0%
Ljubljana	f	3	1	6	5	15
	%	20,0%	6,7%	40,0%	33,3%	100,0%
Velenje	f	0	3	1	6	10
	%	,0%	30,0%	10,0%	60,0%	100,0%
Skupaj	f	3	3	10	12	43
	%	6,3%	7,0%	23,3%	27,9%	100,0%

3.6.2 Slabosti

Slabosti izvedbenega kurikula, kot jih prepoznava učitelji, lahko razvrstimo v tri kategorije:

Organizacijske težave in materialni pogoji, Težave pri načrtovanju ter Premajhna usposobljenost in premalo izkušenj.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Materialni pogoji in organizacijske težave	20	41,7
Težave pri načrtovanju	14	29,2
Premajhna usposobljenost in premalo izkušenj	9	18,8

Drugo	5	10,4
Skupaj	48	100

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Materialni pogoji in organizacijske težave**

V tej kategoriji so združeni odgovori, ki opredeljujejo slabosti kot posledico slabih materialnih pogojev ter organizacijskih težav. Slabosti, povezane s slabimi materialnimi pogoji, so predvsem pomanjkanje prostorov in tehnična opremljenost prostorov, učna gradiva ter finančna podpora.

Primeri odgovorov:

»prostorska stiska še vedno nimamo vsi na voljo ustreznih tehničnih naprav«

»opremljenost učilnic - prostorske težave - časovne težave - pouk tudi v drugih programih - primerna gradiva«

»imamo prostorske in finančne težave«

Organizacijsko največ težav po mnenju učiteljev povzročajo urniki, ter z njimi povezano prostorsko usklajevanje.

- **Težave pri načrtovanju**

Najpogostejši problem načrtovanja je težnja k preobsežnemu vključevanju vsebin ter postavljanje prezahtevnih ciljev. Oboje, po mnenju učiteljev, pogosto presega možnosti uresničevanja.

Primeri odgovorov:

»Težave pri opredeljevanju učnih situacij, potrebno je luščenje temeljnega izobilice snovi«

»...Verjetno je pomanjkljivost ta, da nismo znali formalno vpisovati povezav z vsebinskega stališča. Vpisovali smo jih zgolj načelno. Sprva smo teh povezav videli bolj malo.«

»1. Preveč vsebin, ki jih ne bomo uspeli realizirati 2. Zaradi preobsežne vsebine se bo verjetno korelacija podrla 3. Preveliki oddelki 4. Preveč administracije«

»Preambiciozno zastavljen glede na dejanske sposobnosti in pripravljenost za delo (motiviranost) kandidatov«

- **Premajhna usposobljenost**

Kot slabost navajajo učitelji tudi premajhno usposobljenost pred izvajanjem, ki naj bi se začelo prepozno.

3.6.3 Ugotovitve

Učitelji vidijo prednosti novega kurikularnega načrtovanja predvsem na treh pomembnih področjih: v razvoju **timskega pristopa** k načrtovanju (37%), ki krepi **integracijo in medpredmetno povezovanje** (25%). Prednost vidijo tudi v **fleksibilizaciji programa** (21 %). Manjši delež učiteljev pa omenja pozitiven vpliv na **motivacijo učiteljev**.

Slabosti izvedbenega kurikula učitelji povezujejo z **Organizacijskimi težavami in materialnimi pogoji** (42%), **Težavami pri načrtovanju** (24%) ter **Premajhno usposobljenostjo in premalo izkušnjami** (16%). Najpogostejši problem načrtovanja je težnja k preobsežnemu vključevanju vsebin ter postavljanju prezahtevnih ciljev. Pričakujemo, da bomo s pomočjo racionalne evalvacije izvedbenih kurikulov in podrobnejšim spremljanjem načrtovanja v naslednjem letu, pripravili ustrežnejšo strokovno podporo za načrtovanje.

3.7 Timsko načrtovanje in poučevanje

V vprašalniku smo to vprašanje zastavili kot iztočnico »**Timsko načrtovanje in poučevanje pouka je načeloma dobro, vendar ...,**« ki učitelje napeljuje k odgovorom, ki opredelijo njihove pomisleke in težave.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Težave, povezane z organizacijo in izvedbo programa	21	42,0
Pomanjkanje izkušenj/znanj	12	24,0
Dodatna obremenitev učiteljev	8	16,0
Zadovoljstvo s timskim delom	4	8,0
Drugo	5	10,0
Skupaj	50	100,0

Odgovore smo združili v tri kategorije, ki opredeljujejo **Težave, povezane z organizacijo in izvedbo programa, Pomanjkanje izkušenj/znanj** ter **Dodatna obremenitev učiteljev**. Odgovori se nanašajo predvsem na logistične težave, pomanjkanje časa in težave z urniki, pomanjkanje prostorov in velikost skupin. Timsko delo vidijo nekateri učitelji kot dodatno obremenitev. Pomanjkanje izkušenj se navezuje bolj na področje timskega poučevanja in ne načrtovanja.

Kljub naravnosti vprašanja, smo v eno kategorijo (**Zadovoljstvo s timskim delom**) lahko uvrstili odgovore, ki poudarjajo le pozitivno dimenzijo timskega pristopa.

3.7.1 Ugotovitve

Timsko delo (in medpredmetno povezovanje) se skozi ves vprašalnik pojavlja kot **pozitivna sprememba** uvajanja na vseh ravneh. Učitelji povezujejo timsko delo z zadovoljstvom pri uvajanju novega programa, izpostavijo ga kot enega pomembnejših ciljev programa, ter kot največjo prednost novega načina načrtovanja. Med ovirami timskega načrtovanja in poučevanja pa omenjajo organizacijske težave, pomanjkanje časa in težave z urniki, pomanjkanje prostorov in velikost skupin, navajajo tudi pomanjkanje izkušenj. Timsko delo vidijo nekateri učitelji kot dodatno obremenitev.

3.8 Spremembe v razumevanju učenja in poučevanja

Kategorije pojmovanj poučevanja so oblikovane na osnovi Foxove (1983)² klasifikacije štirih tipičnih pojmovanj poučevanja, ki se je že večkrat potrdila tudi v raziskavah v našem prostoru (Šteh Kure, 1998, 2000, Marentič Požarnik in dr., 2002)³.

Odgovori so razvrščeni v kategorije, ki si vsebinsko sledijo v hierarhičnem zaporedju, od nižjih k višjim pojmovanjem. Če so v odgovoru prisotni določeni pomembni elementi nadrednega pojmovanja poučevanja, je odgovor razvrščen v višjo kategorijo kljub elementom, ki kažejo na nižje pojmovanje.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Prenašanje znanj	3	6,1
Oblikovanje	13	26,5
Odkrivanje (določenega predmetnega področja)	12	24,5
Spodbujanje (osebnostne rasti)	19	38,8
Drugo	2	4,1
Skupaj	49	100,0

Opisi kategorij in primeri odgovorov

- **Prenašanje znanj**

Poučevanje je razumljeno kot prenašanje, posredovanje znanj, vsebina poučevanja pa je dojeta kot 'blago, ki ga je treba prenesti, da se bodo napolnile prazne posode'. Pri tem je prazna posoda prisposodba za učenca, učitelj pa je tisti, ki upravlja z vsebino, s katero bo napolnil posodo.

Primeri odgovorov:

»- prenos znanja, - ugotavljanje lastne uspešnosti posredovanega znanja z verificiranjem in primerjanjem, - predati čim sodobnejša v praksi uporabna znanja.«
»razlaga, videti in prijeti, kar se učimo«

- **Oblikovanje**

V tej kategoriji so zajeti odgovori, ki se nanašajo na poučevanje kot oblikovanje, razvijanje, usposabljanje, treniranje in usmerjanje dijaka. Vsebina poučevanja je razumljena kot 'orodje za oblikovanje, šablona, model, kopija'. Učenec je inerten material (glina, les), ki ga je treba oblikovati, učitelj pa večš mojster, ki obdeluje surov material ali izbira in sestavlja sestavine.

Primeri odgovorov:

»Kvalitetno prenašanje znanja na učencem dostopen in razumljiv način, ki jim bo v bodoče koristil. Pomembno je širjenje obzorja in utrjevanje znanja na praktičnih primerih.«

² Fox, D. (1983). Personal Theories of Teaching. *Studies in Higher Education, Vol. 8, No. »*, 151-163.

³ Šteh Kure, B. (1998). Sovplivanje pojmovanja znanja in učenja pri učiteljih in učencih. Magistrska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, 294 str., (26) str. prilog.
Šteh Kure, B. (2000). *Kakovost učenja in poučevanja v okviru gimnazijskega programa*. Doktorsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, 236 str., (19) str. prilog.
Marentič Požarnik, B., Kalin, J., Šteh, B. in Valenčič Zuljan, M. (2002). *Strokovna avtonomija in odgovornost pedagoških delavcev*. Raziskovalno poročilo (interno gradivo). Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

»posredovati znanje, naučiti najti ustrezno informacijo ob pravem času, vzpodbuditi in pokazati dijakom učne in delovne navade, vseživljenjsko učenje, osmisliti znanje z medpredmetno povezavo ter vsakdanjim življenjem«

»Podajanje temeljnega znanja in spretnosti, ki ga bodo dijaki rabili v nadaljnjem življenju, spoznavanje človeških vrednot, vzgoja...«

»naučiti jih poiskati informacije, posredovati znanje, vzpodbujati učne navade dijakov, vseživljenjsko učenje«

»- posredovanje znanja - oblikovanje vrednot«

»Dati znanje, dobre izkušnje, moralne vrednote, vplivati na dobro v dijakih.«

- **Odkrivanje (določenega predmetnega področja)**

Poučevanje je razumljeno kot odkrivanje, vodenje, načrtanje poti, usmerjanje, pomoč, ... Vsebina poučevanja je področje, ki ga je treba raziskati. Učenec je raziskovalec, učitelj pa izkušen in strokovni družabnik na potovanju, vodič in oskrbovalec pomoči.

Primeri odgovorov:

»..., da ob informacijah, ki jih posredujem dijakom dosežem to, da začno tudi sami razmišljati o tematiki, da jih vsebina prevzame tako, da se jim porajajo nova vprašanja. Učitelj je vodnik, ki naj pokaže pot in na tej poti pomaga k cilju, nikakor naj ne postane nosač!«

»Dobro pripravljeno gradivo za raziskovalno delo dijakov. Spodbuditi dijake k uporabi znanja, ki ga imajo pri reševanju novih problemov. Vzpodbujati uporabo razpoložljive tehnologije. (kalkulator, računalnik, merilni instrumenti,...) Dijaki naj skozi lastne izkušnje in z lastnim (lahko vodenim) delom pridejo do novih spoznanj.«

»da dijaki osvojijo znanje in ga tudi znajo uporabljati, ter ga seveda razumejo«

»prenašanje znanja, izkušenj, izmenjava mnenj itd.« -

Zadnji odgovor navajamo kot primer razvrščanja v višjo kategorijo, čeprav se odgovor začne na ravni prenašanja, nato pa dodaja izmenjavo mnenj, ki učitelja in učenca postavlja v drugačno razmerje in omogoča učenje na višji ravni (odkrivanje).

- **Spodbujanje (osebne rasti)**

Po Foxu to kategorijo razumemo v navezavi na raven poučevanja, kjer učitelj spodbuja motivacijo za učenje, ideje in samoiniciativnost učenca. Učitelj omogoča ustrezne vire učenja, ki se zmeraj povezujejo z dijakovimi izkušnjami. Odnos med učiteljem in dijakom zaznamuje vzajemno upoštevanje ter dialog. **Sem smo razvrščali vse odgovore, ki vsaj deloma omenjajo elemente takega pojmovanja.**

Primeri odgovorov:

»da prenesem svoje znanje na dijake, poleg tega pa želim v njih vzbuditi samokritičnost, odgovornost, motiviranost ter jih pripraviti na bodoče naloge.«

»Podajanje potrebnih znanj in življenjskih vrednot. Pripraviti dijake do razmišljanja in podajanja njihovega mnenja. Vzbujanje zanimanja za poklic.«

»- posredovanje znanja - naučiti dijake, kako se morajo učiti - naučiti, kje in kako pridejo do želenih informacij - uporabiti naučeno znanje v osebnem življenju in poklicu - oplemenitenje medsebojnih odnosov in znanost sobivanja«

»skupno odkrivanje neznanega (dijak - učitelj) razširjanje obzorja vzgoja«

»navajanje dijaka na: samostojno delo, na uporabo literature, na pedantnost in natančnost pri praktičnem delu, na sprotno opravljanje obveznosti - pisanje delovnih poročil, na upoštevanje

predpisov iz varnosti pri delu in varovanje zdravja, lep odnos do ljudi, strank, sodelavcev, na odgovornost.«
»osebnostna rast dijakov«

Dva odgovora smo razporedili pod kategorijo **Drugo**, ker opredeljujeta poučevanje z drugega vidika kot zgornje kategorije, in sicer v smislu večje avtonomnosti in profesionalnosti:

»Celosten pristop; sodelovanje pri organizaciji pouka; pregled opravljenega dela pri celotnem programu.«
»Naučiti se stalnega izobraževanja, profesionalno izvajati poklic.«

3.8.1 Ugotovitve

Pri interpretaciji rezultatov je potrebno upoštevati, da so bili odgovori učiteljev razvrščeni v višje kategorije, če so bili prisotni določeni elementi višjih pojmovanj. Iz kratkih odgovorov je težko razbrati kaj predstavlja srž njihovih pojmovanj. Za to bi bili potrebni intervjuji o njihovem poučevanju.

Rezultatov, ki jih prikazuje zgornja tabela, ne moremo brati enoznačno. Kot smo opisali zgoraj, so učitelji v odgovorih kombinirali zelo različne ravni pojmovanj. Pri interpretaciji je zato potrebno upoštevati, da kar 46 odstotkov vseh učiteljev pri izpostavljanju bistva poučevanja navaja prenašanje znanja (*»da prenesem svoje znanje na dijake ...; posredovati znanje; podajanje temeljnega znanja; dati znanje ...; prenos znanja«*). Ob tem še drugi 4-je učitelji (7.7 %) izpostavijo drugi pol – pridobivanje znanja (*»Da dijaki pridobijo dovolj kakovostno znanje za delo v svojem poklicu; da učenci izvejo stvari...; Pridobivanje znanja in veščin...«*). Pri več kot polovici učiteljev je torej močno izražen vidik prenašanja znanja, vendar skoraj vsi učitelji navajajo vsaj kakšen element višjih pojmovanj poučevanja.

Sam program poklicnega usposabljanja poudarja vlogo oblikovalca, tako da ni presenetljivo, da so učitelji, ki izpostavljajo kot bistvo poučevanja le prenašanje znanja, redki. Učitelji se jasno zavedajo, da morajo usposobiti učence za delo v praksi. Mnogi se zavedajo tudi višjih ciljev, kot so odkrivanje predmetnega področja ter vzgoja in spodbujanje osebnostne rasti. Pri tem nekateri omenjajo, da je za dosego tega potrebna aktivnejša vloga učencev. Njihovo pojmovanje poučevanja smo na tej osnovi uvrstili v hierarhično višji kategoriji, vendar tudi ti učitelji pri opredeljevanju bistva poučevanja zelo pogosto izpostavljajo prenašanje znanja. Ključno vprašanje torej je, kako voditi učence pri odkrivanju, kako spodbujati njihovo osebnostno rast? Mnogi učitelji torej izpostavljajo vzgojo učencev, njihovo odgovornost, samokritičnost, oblikovanje delovnih in učnih navad..., a do tega bi jih vodili na tradicionalen način (na primer: *»Sistematično podajanje uporabnega znanja; vzpodbujanje učnih in delovnih navad; informiranje; ozaveščanje;«*, *»Podajanje potrebnih znanj in življenjskih vrednot...«*,

»Zame je bistvo poučevanja, da prenesem svoje znanje na dijake, poleg tega pa želim v njih vzbuditi samokritičnost, odgovornost, motiviranost ter jih pripraviti na bodoče naloge.«).

3.9 Omejitve pri doseganju kakovostnega poučevanja

»Pri doseganju kakovostnega poučevanja me najbolj omejuje:«

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Materialni pogoji	17	34,0
Materialni pogoji in/ali število dijakov ter drugi normativi in standardi	19	38,0
Nemotiviranost in nediscipliniranost dijakov	9	18,0
Ovire v učiteljih	4	8,0
Drugo	1	2,0
Skupaj	50	100,0

Opisi kategorij in primeri odgovorov

Prve tri kategorije so zunanje omejitve, **Ovire v učiteljih** pa je notranja omejitev.

- **Materialni pogoji**

Pod to kategorijo so učitelji uvrščali neustrezen prostor, neustrezno opremljene učilnice, pomanjkanje in slaba opremljenost z učnimi sredstvi in pripomočki, pomanjkanje tehnične opreme, pomanjkanje učnih gradiv, učbenikov in delovnih zvezkov.

- **Materialni pogoji in/ali število dijakov ter drugi normativi in standardi**

Poleg omenjenih materialnih pogojev so skoraj vsi učitelji omenili preveliko število dijakov v oddelku, poleg tega pa najdemo tudi oviro v času za priprave in izvedbo v razredu ter določene smernice prenove (NMS).

- **Nemotiviranost in nediscipliniranost dijakov**

Učitelji v tej kategoriji posebej izpostavljajo nemotiviranost in nediscipliniranost dijakov, ob tem pa omenjajo oviro v materialnih pogojih.

Primeri odgovorov:

»nedisciplina, nezainteresiranost za delo, neustrezna oprema, pomanjkanje ustreznih učbenikov.«

»-število dijakov v razredu, ki preprosto ne dopušča, da bi lahko namenil več časa posamezniku, ob tem pa še nekaj tistih, ki se pri pouku "ne najdejo" in kradejo dragoceni čas. - pomanjkanje tehničnih sredstev«

- **Ovire v učiteljih**

Kategorija zajema odgovore nanašajoč se na ovire, ki jih učitelji morda vidijo v sebi oz. pri drugih učiteljih, v pomanjkanju izkušenj in znanja, svojih prepričanjih in odvisnosti kakovosti od timskega dela.

Pod **Drugo** smo uvrstili odgovor: »ni omejitev«.

3.9.1. Ugotovitve

Največ učiteljev je mnenja, da jih pri doseganju kakovostnega poučevanja ovirajo predvsem materialni pogoji in materialni pogoji in/ali število dijakov ter drugi normativi in standardi. Devet učiteljev povezuje omejitve z nemotiviranostjo in nedisciplino dijakov, štirje pa vidijo ovire v samem sebi.

3.10 Najbolj tipične lastnosti dijakov s perspektive učiteljev

Učitelje smo že z vprašanjem usmerili na področje **motivacije**, **sposobnosti** in **discipline**, nekateri pa so navajali še lastnosti dijakov, ki so povezane z njihovim **učenjem**, **samopodobo** in druge osebne lastnosti. Pri obdelavi odgovorov smo upoštevali 51 učiteljev. Lastnosti, ki so jih navedli, smo razvrstili na prej omenjenih pet področij.

Učitelji so navajali več lastnosti in spodnje tabele prikazujejo zastopanost posameznih lastnosti na petih področjih. Na vsakem področju so najprej navedene negativne lastnosti, nato nevtralni odgovori in na koncu pozitivne lastnosti.

Področje motivacije

MOTIVACIJA		
Področje	Primeri odgovorov	f
		40
So nemotivirani	»Teško motiviramo dijake.« »...nezainteresiranost dijakov je velik problem.«	16
V motivaciji se zelo razlikujejo	»Nekateri se trudijo, so motivirani, nekateri pa bi lahko glede na svoje sposobnosti naredili več.«	8
Motivacija niha	»Motiviranost niha, odvisno od teme.«	2
Večina se uči za ocene		1
Motivirani so bolj za praktično delo kot za teorijo	»Motiviranost na zadovoljivi ravni. ... nezahtevni za več znanja. Zainteresirani za konkretno delo.«	2
Dobra motivacija, večina je motivirana	»Motiviranost dijakov za delo je zelo dobra.« »Jedro razreda dobro dela, so motivirani za delo.« »V povprečju so zelo motivirani.«	11

Področje znanja in sposobnosti

ZNANJA IN SPOSOBNOSTI		
Področje	Primeri odgovorov	f
		31
Sposobnosti, ki niso bile ustrezno razvite; nizke sposobnosti in/ali slabo predznanje	»Relativno nizke sposobnosti.« »Včasih presenetljivo (speči talenti).« »So povprečna generacija s slabim predznanjem.«	15
Nekaj dijakov je manj sposobnih in s slabim predznanjem	»...nekateri celo manj sposobni.« »...pri posameznih dijakih podpovprečni za poklicni program izobraževanja.«	4

Imajo zelo različna znanja in sposobnosti	»Sposobnosti so zelo različne.«	5
Po sposobnostih se ne razlikujejo od drugih; dovolj sposobni	»Sposobnosti so povprečne.« »Sposobnosti v mejah normale.«	5
V povprečju so sposobni; večinoma sposobni		2

Področje učnih značilnosti

UČNE ZNAČILNOSTI (so raznolike in učitelji so lahko navedli več lastnosti v povezavi s tem področjem)		
Področje	Primeri odgovorov	f
		23
Brez delovnih navad, slabe delovne navade, slabe učne navade	»Brez delovnih navad.«	13
Nekateri brez delovnih navad	»Pri nekaterih (10%) pa je opaziti tudi slabe delovne navade....«	2
Nizka koncentracija, nesposobnost koncentracije	»Težave z zbranostjo.« »...imajo težave s koncentracijo.«	5
Pri nekaterih nizka sposobnost koncentracije	»Pri nekaterih dijakih pri pouku pade sposobnost koncentracije, zato so potrebne dodatne metode motivacije, ki so včasih uspešne včasih pa ne.«	1
Težave pri abstraktnem razmišljanju, pri posploševanju, povezovanju...	»Težave pri ločevanju bistvenega od nebistvenega, težave pri povezovanju in posploševanju.«	2
Nimajo izkušenj s sodobnimi pristopi k poučevanju: ne znajo se pogovarjati, sodelovati v skupinah, samostojno iskati rešitve...	»...vsak pogovor se izjalovi v vesplošno dretje eden čez drugega.« »Iz preteklosti navajeni, da se njihovega mnenja ne upošteva.«	3
So zelo različni	»dobri in slabi«	1
Dobri so pri praktičnem pouku	»Nekateri zelo dobro opravljajo dela pri praktičnem pouku.«	1
Pripravljeni za sodobne načine poučevanja	»Kot razred so zelo dovzetni za nov način podajanja snovi.« »...želijo aktivno sodelovati v učnem procesu, delujejo zelo pozitivno na ostale v razredu.«	4

Področje discipline

DISCIPLINA		
Področje	Primeri odgovorov	f
		28
So nedisciplinirani, nevzgojeni	»Mnogi so nedisciplinirani, ne slišijo NE.« »Zelo slaba discipliniranost.«	14
Nekaj zelo motečih, napornih	»Je pa nekaj zelo motečih – napornih, skoraj da ni načina za motivacijo ...nemirnost, klepetavost.« »Disciplina je v povezavi z motiviranostjo, čeprav je nekaj dijakov tudi takih, pri katerih ostanem brez moči in me silijo v kreativnost.«	6
So različni	»Nekateri so ...kulturni, nekateri so divjaki, nesramni ...in motijo potek ure.«	3
Se ne razlikujejo od drugih	»Disciplinsko ni opaziti večjih odstopanj.«	2
Dobra disciplina	»Disciplina v skupini je zelo dobra.«	1

Disciplina je povezana z zunanjimi okoliščinami.	»Disciplina je povezana z velikostjo oddelka.«	1
Disciplina je odvisna od učitelja	»...disciplina pa je v veliki meri odvisna od učitelja.«	1

Področje samopodobe in druge osebne lastnosti

SAMOPODOBA IN DRUGE OSEBNOSTNE LASTNOSTI		
Področje	Primeri odgovorov	f
		6
Nizka samopodoba	»Ne verjamejo vase, prehitro so se pripravljene vdati.« »Dijaki so hitro zadovoljni z doseženim.«	
Pomanjkanje občutka odgovornosti	»Precej so otročji in neodgovorni.« »Izredno prilagodljivi pri iskanju minimalne ravni izvajanja svojih dolžnosti; visoko zahtevni pri iskanju svojih pravic.«	3

Trije učitelji so posebej poudarili, da se ti dijaki ne razlikujejo od drugih dijakov in dva od njih tudi nista natančneje opredeljevala njihovih lastnosti. Primera:

»So v povprečju.«

»Se ne razlikujejo od predhodnih generacij in imajo zato vse dobre in manj dobre lastnosti.«

3.10.1 Ugotovitve

Glede **motivacije** največ učiteljev meni, da so dijaki nemotivirani in nezainteresirani za delo oz. da jih je zelo težko motivirati (16x, 40 % vseh odgovorov v zvezi z motivacijo); sledijo jim tisti, ki menijo, da se dijaki v motivaciji razlikujejo, da jim motivacija niha ali pa da so motivirani le za prakso in ocene (13x, 32.5 %), in najmanj je tistih, ki menijo, da je večina dijakov motivirana (11x, 27.5 %).

V zvezi s presojanjem predhodnega znanja in **sposobnosti** dijakov prav tako prevladujejo mnenja na negativnem polu. 15 učiteljev (48 % vseh, ki so navajali lastnosti v zvezi z znanjem in sposobnostmi) meni, da imajo dijaki nizke sposobnosti in/ali slabo predznanje (5x učitelji navedejo tudi slabo predznanje). Še 4-je učitelji pa izpostavijo, da je nekaj dijakov, ki so manj sposobni in s slabim predznanjem. Le 5 učiteljev meni, da se ti dijaki po sposobnostih ne razlikujejo od drugih oz. 2 celo izpostavita to, da so sposobni.

Učiteljev nismo posebej vprašali po učnih značilnostih učencev, a 45 % vseh učiteljev vseeno podaja svojo perspektivo tudi glede **učnih značilnosti**, kar je seveda zelo pomembno, saj so jim te informacije nujno potrebne za uravnavanje procesa poučevanja. Ponovno sicer izstopa mnenje, da so dijaki brez delovnih navad (13x) oz. da so nekateri brez delovnih navad (2x). Nekateri tudi izpostavljajo specifične

težave dijakov, kot so težave s koncentracijo (6x), težave z abstraktnim razmišljanjem (2x) in pomanjkanje izkušenj s sodobnejšimi pristopi poučevanja (3x). Morda je svetla točka v tem, da 4-je učitelji posebej izpostavljajo pripravljenost dijakov za sodobnejše pristope v poučevanju.

Glede **discipline** dijakov ponovno prevladujejo mnenja na negativnem polu dimenzije in tudi na področju samopodobe in drugih osebnostnih lastnosti učitelji izpostavljajo le negativne lastnosti.

Lahko povzamemo, da **učitelji v večini na vseh področjih izpostavljajo predvsem negativne lastnosti dijakov.**

3.11 Identifikacija pedagoških in didaktičnih pristopov

Učitelji so odgovarjali na vprašanje **»Kakšen je vaš način spodbujanja dijakov, da so ti pri pouku čimbolj aktivni in uspešni?«**. Odgovore smo razvrstili v spodnje kategorije:

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Aktivne metode in oblike dela	25	50,0
Nazorna predstavitev in demonstracija	13	26,0
Pohvale in povratne informacije	7	14,0
Motiviranje s poudarjanjem pomena poklicne usposobljenosti in znanja	5	10,0
Skupaj	50	100,0

- **Aktivne metode in oblike dela**

Pri odgovorih v tej kategoriji so učitelji izrazili kako dijake spodbudijo k lastni aktivnosti oz. je bilo iz odgovora moč razbrati, da dijaki nekaj sami naredijo. Poleg spodbujanja dijakove aktivnosti so omenili tudi pohvale in povratne informacije ter osmišljanje učenja.

Primeri odgovorov:

»Pri obravnavi vsebin spodbudim dijake z vprašanji o lastnih izkušnjah, da povedo, kar že vedo. Ali pa izpostavim določen problem (žulj), ki se je pojavil na vozilu in ga je potrebno odpraviti; primer: "Zakaj motor kuri olje?"«

»Proučevanje pojava s primeri iz vsakdanjega življenja oz. stroke v manjših skupinah ali dvojicah in poročanje oz. razlaga teh ostalim skupinam, bodrenje in pohvale.«

»dijakom pripravim učni list s primeri, ki so dijakom blizu iz tako, da dijaki samostojno razmišljajo in gradijo matematične pojme in abstrakcijo«

»Pohvala, ko je kakor koli izražen posameznikov prispevek k delu. Upoštevanje različnih mnenj (npr. o literarnem ali jezikovnem problemu), kar pomeni, da so vsa, če so utemeljena, sprejeta kot skupinsko spoznanje (zapisana so v zvezek). Nenehno dopuščanje izražanja stališč v vodenem dialogu.«

- **Nazorna predstavitev in demonstracija**

Odgovore učiteljev v tej kategoriji lahko pišemo kot poskus učiteljev, da dijakom približajo vsebino preko konkretnih primerov iz življenja ali delovnega procesa ali pa jih demonstrirajo.

Primeri odgovorov:

- »predstavim jim konkretno delovno situacijo s katero se bodo soočali v življenju«
- »Večkrat jim demonstriram zahtevnejše dejavnosti, ki se jih da izvesti z računalnikom. Recimo oblikovanje in preizkušanje nekega strojnega dela.«
- »Pri pouku navajam konkretne primere iz delavnice, ki se nanašajo na obravnavano vsebino ali učno situacijo.«

- **Pohvale in povratne informacije**

V to kategorijo smo umestili odgovore učiteljev, ki pri dijakih spodbujajo aktivnost in uspešnost s pohvalo ter povratno informacijo oziroma preverjanjem znanja.

Primeri odgovorov:

- »Pohvalim jih za uspešno opravljeno delo, dobronamerno opozarjam napake.«
- »spodbujam jih s sprotnim preverjanjem znanja, saj imajo v tem primeru več motivacije za opravljanje in dokončanje neke naloge«
- pohvala, npr za vsak pravilen odgovor«

- **Motiviranje s poudarjanjem pomena poklicne usposobljenosti in znanja**

Primeri odgovorov:

- »Dober in sposoben delavec veliko lažje najde zaposlitev in je cenjen, kot dober dijak z dobrim znanjem bo veliko lažje nadaljeval izobraževanje in dosegel tudi višji cilj.«
- »Predvsem jim skušam dopovedati, da je znanje potrebno za poklic, ki ga bodo opravljali.«

3.11.1 Ugotovitve

Polovica učiteljev spodbuja dijake tako, da jih usmeri k aktivnemu delu. Pri tem se poslužujejo tako individualnega dela, dela v paru kot skupinskega dela. Ob tem nekateri učitelji vodijo tudi razpravo ali odpirajo dijaku prostor za izražanje njegovih stališč. Pri tem se postavljata vprašanji:

- v koliki meri so dijaki pri tem res samostojni in aktivni, so učitelji bolj »oblikovalci« ali »vodniki«?
- kako pogosto se to dogaja?

V nadaljevanju ugotavljamo **povezanost med načini spodbujanja aktivnosti in uspešnosti dijakov glede na področje poučevanja** (učitelji ključnih kvalifikacij, strokovnih vsebinskih sklopov in praktičnega pouka).

Povezava med načini spodbujanja dijakov in področjem poučevanja

Splošni podatki - poučujem	Način spodbujanja				Skupaj	
		Nazorna predstavitev	Pohvala...	Motiviranje		Spodbuda
Ključne kvalifikacije	F	5	4	0	8	17
	%	29,4%	23,5%	,0%	47,1%	100,0%
	F	8	3	5	12	28

Strokovni vsebinski sklopi	F	8	3	5	12	28
Praktični pouk	F	0	0	0	5	5
	%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
	F	13	7	5	25	50
	%	26,0%	14,0%	10,0%	50,0%	100,0%

3.11.2 Ugotovitve

Najbolj enotni v odgovoru so učitelji praktičnega pouka, ki vsi odgovarjajo, da dosegajo uspešnost s spodbujanjem dijakove aktivnosti. Spodbujanje uspešnosti dijakov s poudarjanjem pomena poklicnih znanj so navajali le učitelji stroke (5 od 28-tih). Največ učiteljev strokovnih vsebin (43%) pa spodbuja dijake z načini, ki smo jih opisali v kategoriji Aktivne metode in oblike dela. Spodbujanje s primeri iz prakse in demonstracijami narašča z večanjem delovnega staža.

3.12 Zadovoljstvo s spodbujanjem dijakov, da so pri pouku čimbolj aktivni in uspešni

Učitelje smo povprašali tudi po stopnji zadovoljstva v zvezi s spodbujanjem dijakov, da so ti pri pouku čimbolj aktivni in uspešni. Iz spodnje tabele je razvidno, da je večina učiteljev dokaj zadovoljnih (58%) ali le deloma zadovoljnih (36%) s spodbujanjem dijakov k večji aktivnosti in uspešnosti.

Kategorija	Frekvenca	Odstotek
Sploh nisem zadovoljen	1	2,0
Le deloma sem zadovoljen	18	36,0
Sem dokaj zadovoljen	29	58,0
Zelo sem zadovoljen	2	4,0
Skupaj	50	100,0

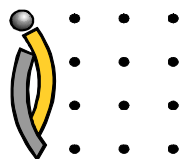
4. LITERATURA

- Fox, D. (1983). Personal Theories of Teaching. *Studies in Higher Education*, Vol. 8, No. », 151-163.
- *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja* (2001). Mag. Pevec Grm, S. in Mali, D. (ur). Ljubljana: Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje
- *Izobraževalni program Avtoserviser* (2004)
- Šteh Kure, B. (1998). Sovplivanje pojmovanja znanja in učenja pri učiteljih in učencih. Magistrska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, 294 str., (26) str. prilog.
- Šteh Kure, B. (2000). *Kakovost učenja in poučevanja v okviru gimnazijskega programa*. Doktorsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, 236 str., (19) str. prilog.
- Marentič Požarnik, B., Kalin, J., Šteh, B. in Valenčič Zuljan, M. (2002). *Strokovna avtonomija in odgovornost pedagoških delavcev*. Raziskovalno poročilo (interno gradivo). Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

5. PRILOGA: Vprašalnik za učitelje

N A P O T I K P O K L I C U

Center RS za poklicno izobraževanje Ljubljana
Ob železnici 16, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ **5864 200**
faks: 01/ **5422 045**
e-pošta: **tajnistvo@cpi.si**
<http://www.cpi.si>



EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

VPRAŠALNIK ZA UČITELJE

Spoštovana profesorica, spoštovani profesor!

Vprašalnik, ki je pred vami, je del spremljave uvajanja novega programa Avtoserviser. Proces spremljave je pomemben del poskusa in je namenjen podpori uvajanja programa. S spremljavo zbiramo informacije, ki bodo pripomogle k uspešnejšemu izvajanju programa, ter odpravljanju morebitnih pomanjkljivosti pri zasnovi programa.

Mnogi izmed vas sodelujete v obeh procesih, zato so vaši pogledi na prenavo, izkušnje z uvajanjem in predlogi za spremembe dragoceni. Zbrane informacije bomo skupaj z vami interpretirali na evalvacijskih sestankih.

Zahvaljujemo se vam za sodelovanje!

Delovna skupina za spremljanje programa Avtoserviser

Splošni podatki (Podatke bomo varovali v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov)

Šola:

1. Poklicna in tehniška strojna in prometna šola Nova Gorica
2. Poklicna in tehniška strojna šola Ptuj
3. Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad
4. Poklicna in tehniška strojna šola Velenje

Spol	M	Ž
Število let poučevanja v šoli	_____	
Število let dela v praksi	_____	
Poučujem	_____	

1. Ali ste zadovoljni z novim programom Avtoserviser?

Na spodnji lestvici ocenite stopnjo vašega zadovoljstva z novim programom.

- 1 – sploh nisem zadovoljen
- 2 – le deloma sem zadovoljen
- 3 – sem dokaj zadovoljen
- 4 – zelo sem zadovoljen

Utemeljite svoj odgovor.

--

2. Kateri so, po vaši oceni, trije najpomembnejši cilji pri uvajanju novega programa Avtoserviser?

-
-
-

3. Katere razlike zaznavate v novem programu Avtoserviser v primerjavi s starimi programi?

4. Ali se s sodelovanjem v programu Avtoserviser spreminja vaše delo v razredu?

1. Če DA, kako?

2. Če NE, zakaj?

5. Na katerih področjih/temah bi si želeli dodatna znanja oz. strokovni razvoj za kakovostno izvajanje novega programa?

6. Ali imate pri uvajanju novega programa dovolj podpore?

DA NE

1. Kdo vam nudi to podporo?

2. Kakšno podporo bi še potrebovali?

7. V čem vidite prednosti in slabosti izvedbenega kurikulumuma vaše šole?

1. Prednosti

2. Slabosti

8. *Prosimo vas, da naslednji stavek dopolnite s svojimi komentarji ali pa napišete vaše mnenje o timskem poučevanju in načrtovanju pouka.*

Timsko poučevanje in načrtovanje pouka je načeloma dobro, vendar ...

9. Zame je bistvo poučevanja ...

Na kratko opišite, ali nanizajte nekaj ključnih besed, ki po vašem mnenju najbolje opredeljujejo poučevanje

10. Pri doseganju kakovostnega poučevanja me najbolj omejuje:

11. Kako vi vidite svoje dijake? Navedite nekaj njihovih najbolj tipičnih lastnosti (motiviranost, sposobnosti, disciplina,...) !

12. Navedite enega izmed najpomembnejših ciljev, ki naj ga dosežejo dijaki pri vašem predmetu v tem šolskem letu!

13. Kakšen je vaš način spodbujanja dijakov, da so ti pri pouku čimbolj aktivni in uspešni? Podajte konkreten opis ali primer.

14. Kako ste zadovoljni z vašim uspehom pri spodbujanju dijakov, da so ti pri pouku čim bolj aktivni in uspešni?

Na spodnji lestvici ocenite stopnjo vašega zadovoljstva.

- 1 – sploh nisem zadovoljen
- 2 – le deloma sem zadovoljen

- 3 – sem dokaj zadovoljen
- 4 – zelo sem zadovoljen

Zahvaljujemo se vam za sodelovanje!